

RELACIÓ DE LES TESIS DOCTORALS PRESENTADES EN EL DEPARTAMENT D'HISTÒRIA DE L'ART (1990)

DURAN PENEDO, Mercedes: *Estudio Iconográfico de los Mosaicos Romanos en la Hispania Alto-Imperial*, dirigida per la Dra. Milagros Guardia.

Esta investigación se plantea desde una doble vertiente: por un lado, el análisis de los mosaicos localizados en empleamientos arquitectónicos formando programas iconográficos concretos y por otro lado, una agrupación de los mosaicos según los ciclos temáticos en los que desconocemos su ubicación arquitectónica pero que se encuentran dispersos en Museos y en colecciones privadas. Los programas iconográficos estudiados corresponden a Itálica, Córdoba, Emerita y Conimbriga. Los ciclos se ordenan a partir de los temas relacionados con los dioses mayores para seguir con héroes y anecdóticos.

FUGUET SANS, Joan: *L'Arquitectura dels Templers a Catalunya*, dirigida per Antoni José i Pitarch.

Tracta sobre l'Orde del Temple a Catalunya des del punt de vista arquitectònic i històric. Situa totes les comandes catalanes i llurs dependències; descriu els edificis —existents o documentats— de l'Orde in en defineix les tipologies (convent-castell, convent-granja, i convent-palau urbà; església parroquial —de senyoriu i de patronatge—, santuari maria, torres, masos, molins...) bo i comparant-les amb els estils coetanis. La geografia dels establiments templers comporta una àmplia recerca documental que permet historiar i determinar l'atribució dels llocs a l'Orde. En les conclusions es constata la utilització pionera per part dels Templers, de l'arc diafragma —de procedència popular—, la modernització de l'arquitectura militar segons esquemes bizantins, i la relativització de la influència cistercenca dins el context marcat per l'aportació occitana. Acompanyen l'estudi dos apèndixs complets de mapes, plànols i fotografies (actuals i d'arxiu).

PAGÈS I PARETAS, Montserrat: *Les manifestacions arquitectòniques a les baronies de Castellví de Rosanes, Eramprunyà i Cervelló i territoris propers de l'antiga frontera del Llobregat (segles XI-XIII)*, dirigida per la Dra. Núria de Dalmases i Balaña.

S'hi estudien totes les manifestacions romàniques conservades al Baix Llobregat, la majoria inèdites, no solament les arquitectòniques (esglésies, castells, torres, etc.), sinó també les escultòriques i pictòriques, totes inserides en el seu context històric. En el camp de l'arquitectura militar, s'hi han inclòs també les construccions preromàniques, per la qual cosa aquesta tesi doctoral, juntament amb la prèvia de llicenciatura llegida en aquesta mateixa Facultat el 1979 i publicada per l'Institut d'Estudis Catalans el 1983 (les esglésies preromàniques a la comarca del Baix Llobregat), tanca fins el segle XIII l'estudi exhaustiu d'un territori amb una unitat històrica ben definida.

MUÑOZ CORBALÁN, Juan Miguel: *La labor profesional de los ingenieros militares «borbónicos» de Flandes a España (1691-1718). Formación y desarrollo de una nueva arquitectura moderna en Cataluña (tesis doctoral)*, Barcelona, Universitat de Barcelona-Secció de Publicacions, 1990, 2 vols., 965 pàgs. ISBN 84-7875-426-1, co-dirigida pel Dr. Horacio Capel i el Dr. J. Ramón Triadó i Tur.

Estudio sobre la formación y la experiencia que los ingenieros militares al servicio de la Corona española adquirieron en la Academia de Matemáticas de Bruselas dirigida por Sebastián Fernández de Medrano, y en las acciones bélicas sobre el terreno y los trabajos de fortificación emprendidos en los Países Bajos. Este aprendizaje, junto a la relación profesional con sus colegas franceses, contribuyó a la aplicación de dichos conocimientos durante la Guerra de Sucesión española y después de ella. La creación en 1771 del Cuerpo de Ingenieros por Jorge Próspero Verboom, la utilización de las técnicas poliorcéticas tradicionales, y el nuevo concepto manejado en la arquitectura y el urbanismo (modelos clasicistas, proyección...) contribuyeron además a desarrollar diferentes aspectos de la ciencia y de la tecnología que resultaron decisivos en el siglo XVIII.

SOCIAS I BATET, Imma: *Els Abadal, un llinatge de gravadors. Sobre el Fons de la Biblioteca de Catalunya*, dirigida pel Dr. Joan Ramon Triadó.

Monografia sobre el llinatge Abadal, família d'impressors-gravadors que treballen des de la segona meitat del segle XVII, i arriben fins el segle XX. Els xilògrafs Abadal des de Moia, el seu bressol originari, donen lloc a diverses branques que es bifurquen per diferents indrets de Catalunya: Manresa, Mataró, Igualada, Puigcerdà i Barcelona. Tanmateix, la tesi es centra, fonamentalment, en els Abadal capdavanters, els dels segles XVII i XVIII, que són els qui majoritàriament són representats a la Biblioteca de Catalunya, això no obstant, també mencionem els altres Abadal i gravadors de l'època contemporània. Cal remarcar que l'obra xilogràfica dels Abadal representa una aportació molt valuosa dins de la història del gravat de Catalunya en els segles XVII i XVIII, tant per la qualitat, com per la quantitat de la seva obra.

GARRIGA I RIERA, Joaquim: *Qüestions de perspectiva en la pintura hispànica del segle XVI (criteris d'anàlisi i aplicació al cas de Catalunya)*, dirigida per S. Alcolea Gil.

El treball cerca d'analitzar les construccions espacials de la pintura catalana del s. XVI amb l'objectiu de descriure-hi el procés d'introducció de la perspectiva lineal. De primer, ha elaborat el marc teòric-interpretatiu de la problemàtica —respecte a la visió i a la representació espacial, a la «invenció» de la perspectiva i a la seva codificació i difusió, a les esves virtualitats figuratives i a les seves condicions i límits...—, i després, d'acord amb això, ha estudiat el comportament gràfic concret dels pintors. L'examen sistemàtic de les construccions espacials retrobables en la pintura del s. XVI s'ha precedit d'una exploració de les fórmules ja conegudes i aplicades durant el s. XV. Se'n desprèn que la inèrcia de les concepcions tradicionals i la continuïtat de moltes operacions gràfiques conviuen amb la incorporació de canvis significatius en la representació espacial. En tot cas, en els tallers catalans de la fi del s. XVI encara no s'ha adquirit de manera estable el mètode perspectiu de construcció de la imatge ni la consciència subjacent que el quadre és una «vista» o «intersecció de la piràmide visual».

SUÁREZ FERNÁNDEZ, José Carlos: *Equipo crónica: Crónica de un equipo (1964-1981)*, dirigida per Immaculada Julián González.

Trabajo dedicado a analizar la obra y la trayectoria artística del «Equipo Crónica», compuesto por Rafael Solves y Manolo Valdés y, durante un corto período, por Juan Antonio Toledo, que se constituyó en Valencia el año 1964 y se disolvió en 1981, al morir el primero de sus miembros. Mediante el que, tras un exhaustivo de investigación y documentado catálogo, se realiza una necesaria e importante contribución historiográfica sobre el más importante y suradero «Team Work» de la pintura española, así como una de las más serias e interesantes aportaciones desde el realismo a la plástica internacional del s. XX.

CASALS NAVAS, Josep: *La crisis del sujeto en la cultura del Finis Austriae*, dirigida pel Dr. J.M. Valverde.

La tesi parteix d'una perspectiva interdisciplinar: efectuant un recorregut per la producció artística i cultural del Finis Austriae, mostra com emergeix en els diversos àmbits una nova consciència del llenguatge acompanyada d'un qüestionament del concepte clàssic de subjecte. D'acord amb aquesta orientació, els capítols s'estructuren de forma bipolar: els de la primera part amparen figures teòriques i literàries afins, i els de la segona estableixen relacions anàlogues entre artistes d'una mateixa disciplina (música, pintura, arquitectura). Finalment, una conclusió necessàriament oberta intenta relacionar aquesta mirada crítica –a través de la seva herència– amb l'actualitat.

VIDAL I JANSÀ, Mercè: *Teoria i crítica en el Noucentisme: Joaquim Folch i Torres*, dirigida pel Dr. Ignasi de Solà Morales.

Estudi monogràfic sobre Joaquim Folch i Torres (1886-1963) i el moviment noucentista, en el que s'analitza el període, principalment, fins l'ascensió del règim franquista. Com objectiu es determina tant el personatge –crític d'art de La Veu de Catalunya (1909-1932), historiador de l'art i museògraf– com el moviment noucentista amb el que s'identifica generacionalment i, a la vegada, contribueix a determinar. Presentada la tesi en dos volums, el segon d'ells conté un catàleg raonat de tota l'obra escrita de l'autor. La investigació obtingué el «Premi Josep Puig i Cadafalch» de l'Institut d'Estudis Catalans de 1990.

CARBONELL I BUADES, Marià: *L'arquitectura classicista a Catalunya (1545-1659)*, dirigida per Ignasi de Solà Morales).

L'objectiu principal d'aquesta tesi és l'anàlisi de l'arquitectura catalana entre 1545 i 1659, és a dir, entre les primeres manifestacions renaixentistes en l'edifici d'A. Carbonell i l'assimilació –encara superficial– de motius barrocs. El cos fonamental de la tesi és constituït per un extens catàleg d'edificis, en bona part desapareguts, en el que destaca la producció de l'«escola del Camp» i l'arquitectura conventual. Es revisen, també, problemes cronològics i terminològics i s'estudien les condicions socials i culturals de la producció, en particular la figura del mestre de cases o arquitecte i la situació gremial.

PATUEL CHUST, Pascual: *Pintura abstracta valenciana (1949-1964)*, dirigida per la Dra. Lourdes Cirlot.

El estudio aborda la problemática de la pintura abstracta valenciana desde sus inicios a finales de los años cuarenta hasta los años sesenta, cuando deja de ser vanguardia. Se realiza en los primeros capítulos un análisis del fenómeno abstracto en sus aspectos teóricos e históricos, así como una síntesis de la llegada y desarrollo de la abstracción a otros territorios del Estado Español. A continuación se hace referencia a aquellos grupos o movimientos artísticos que propiciaron la llegada y desarrollo de este movimiento en el seno del mundo valenciano. Especialmente se hace mención del grupo "Parpalló". El cuerpo fundamental del trabajo lo constituye el análisis de los artistas que fueron abstractos, agrupados en dos tendencias: geométricos e informalistas. Estos últimos en sus vertientes matérica, signo-gestual y espacialista.

CAMARERO GÓMEZ, Glòria: *Aspectos de la arquitectura en Barcelona durante el siglo XIX: Miguel Garriga y Roca (1808-1888)*

Estudi iniciat amb les dades biogràfiques d'aquest arquitecte (Alella, 1080 - Barcelona, 1888). Continua el treball amb els capítols dedicats a l'anàlisi de les circumstàncies urbanístiques que, en el segle XIX, giren entorn de la "Ciutat liberal", amb aplicació concreta al cas de Barcelona. Segueix la solució proposada per M. Garriga a aquest problema i a altres, dins d'aquest sector, que es complementa amb el que pertany als treballs estrictament arquitectònics. Aquí també s'ofereixen uns capítols inicials sobre l'ensenyament de l'arquitectura i la formació d'aquests professionals, amb una particular atenció a les aportacions que hi feu M. Garriga, tant pel que fa a l'arquitectura pública i de serveis (Mercats, ajuntaments, teatres, centres d'ensenyament, jutjats i altres), com en el que correspon a la de caire religiós (Esglésies, retaules, panteons) i a la que respon a encàrrecs particulars. Un tercer volum inclou un catàleg detallat de les realitzacions urbanístiques, molt diverses, que inclouen plans generals o detallats de Barcelona o del Masnou; reformes urbanes de Barcelona o projectes per a fonts públiques, monuments i altres accessoris ciutadans, que es complementen amb els projectes per a diferents cementiris del Maresme (Mataró, Teià, Masnou, Sant genís de Vilassar). El quart volum recull el catàleg de les obres d'aquest arquitecte dins de l'arquitectura pública i de serveis; de l'arquitectura religiosa (esglésies, retaules, obres funeràries) i de la privada, amb una cinquantena de projectes. El treball queda completat amb un cinqué volum on podem trobar-hi l'apèndix que permet llegir la transcripció de catorze documents particularment importants per a la biografia de l'arquitecte o per a obres més destacades d'entre les seves.

RATÉS, Esther: *Pintura contemporània a Lleida (1940-1980)*, dirigida per la Dra. Imma Julián.

VILA MARTÍNEZ, Antonia: *El color en el grabado*, dirigida per la Dra. Imma Julián.

IRIZAR, Narcís: *Imagen e imaginación. Un análisis de la Cataluña moderna*, dirigida pel Dr. Josep Quetglas Riusech.

CARBONELL, Jordi: *Francesc Gimeno, el vell (1858-1917)*, dirigida per la Dra. Mireia Freixa.